

Регионална декларација на советите за етика во медиумите во Југоисточна Европа

Сараево, 17 ноември 2021

Ние, претставниците на советите за етика во медиумите од Југоисточна Европа и Турција,

Препознавајќи ја улогата на новинарството во подготовката и пренесувањето на информации од јавен интерес, особено за време на кризни ситуации, и особено нагласувајќи ја важноста оваа улога да не подлежи на заземање или на нарушувачко влијание;

Потсетувајќи на клучната улога на медиумската саморегулација при поттикнувањето и негувањето на слободата на медиумите преку примена и почитување на етичките стандарди во новинарството, а со тоа придонесувајќи кон сведување на минимум на интервенциите во областа на слободата на медиумите и во служба на намалување на судските постапки поведени против медиумите;

Нагласувајќи ја важноста од доверба на јавноста во медиумите и предизвиците поврзани со одржувањето на професионализмот во медиумите во опкружување каде што има постојана појава и подем на нови облици на медиуми;

Потсетувајќи на заложбите од страна на советите за етика во медиумите за приспособување на нивните етички кодекси кон новиот дигитално - медиумски екосистем со обезбедување на конкретни насоки за новинарите во однос на работењето во ова опкружување;

Загрижени од алармантната финансиска ситуација во која се наоѓаат советите за етика која доведува до егзистенцијални закани по независноста и одржливоста на овие тела;

Изразувајќи жалење за континуираните закани по безбедноста на новинарите во регионот и длабоко загрижени од напливот на политички закани по независноста на медиумите, како што се злоупотребата на државни ресурси, вклучувајќи рекламирање, обидите од страна на одредени политички фигури за заземање на медиуми, одземањето акредитации на новинари, груби и остри напади со цел стигматизирање и дискредитација на медиумите, како и таргетирање на медиумите по пат на злоупотреба на судските постапки;

Нагласувајќи ги потенцијалните закани кои произлегуваат од владините обиди за регулирање на онлајн медиумите, со посебен осврт на потенцијалното влијание врз улогата на медиумската саморегулација, а со тоа и опстанокот на етичките совети и медиумите;

Потврдувајќи дека недостигот на транспарентност во однос на сопственичката структура на медиумите може да доведе до и да поттикне несоодветна концентрираност на сопственичка структура на медиумите, а со тоа и ограничување на медиумската разноликост;

Свесни за новите можности кои им ги нудат социјалните медиуми на новинарите во однос на пренесување и ширење на нивната работа, а сепак имајќи предвид дека овие платформи не се неутрални, туку имаат преземено активна административна или уредничка улога, вклучувајќи го и користењето на алгоритмички системи при пренесувањето на содржина подготвена од страна на медиумите и останатите чинители;

Загрижени од подемот на малициозни чинители кои таргетираат и напаѓаат независни медиуми на платформите на социјалните медиуми, а со цел намалување или спречување на нивното пренесување и опфат на овие платформи;

Загрижени од растечката бројка на жалби добиени од советите за етика во медиумите во однос на ширењето, засилувањето и промовирањето потенцијално штетни содржини онлајн, вклучувајќи дезинформации и говор на омраза;

Забележувајќи ја разноликоста на новите медиумски чинители онлајн кои вршат новинарска дејност и важноста за нивна соработка во потрага по новинарство кое ќе биде во својство на јавно добро;

Нагласувајќи ја нужноста граѓаните да поседуваат вештини на медиумска и информатичка писменост со цел да може да се движат низ динамичното информациско милје, а особено во однос на капацитетот за разликување на доверливите од недоверливите информации и како поддршка на професионалното новинарство;

Согласно наведеното, ги повикуваме медиумските професионалци од регионот:

ДА ГИ ПОЧИТУВААТ релевантните професионални стандарди за медиумите, како и етичките кодекси кои што се подготвени од страна на советите за етика во медиумите, како и од страна на други медиумски чинители и да се сигурни дека се свесни и доволно обучени во однос на професионалните стандарди;

ДА СЕ ПОГРИЖАТ за видливоста во однос на почитувањето на системот на саморегулација во медиумите, а со тоа и да им помогнат на граѓаните да прават разлика помеѓу медиумските куќи кои се залагаат и го почитуваат системот на саморегулација на медиумите од оние кои се надвор од системот, а воедно и да ги информираат за постоењето на бесплатен систем на жалби при потенцијално прекршување на професионалните новинарски стандарди;

ДА СЕ ПОГРИЖАТ за транспарентноста во однос на нивната сопственичка структура и да ги поддржат медиумските и новинарските организации во нивните заложби за подобрување на работните услови за сите медиумски работници, а со тоа придонесувајќи кон враќањето на довербата во медиумите;

ДА ПРИДОНЕСАТ кон финансирање на советите за етика во медиумите заради постигнување независност на саморегулацијата и одржливоста на медиумите;

Согласно наведеното, ги повикуваме државните власти и институции:

ДА ГО УНАПРЕДУВААТ медиумскиот плурализам и да се залагаат за одржливост на новинарството преку поддршка на медиумите, а со тоа и постигнување усогласеност на медиумите со професионалните стандарди или почитување на медиумската саморегулација;

ДА ЈА УНАПРЕДУВААТ медиумската и информатичка писменост во формалното и неформалното образование;

ДА СЕ УВЕРАТ дека се водат консултации со претставниците на советите за етика и дека учествуваат во иницијативи кои се однесуваат или се поврзани со (само)регулацијата на медиумите, како онлајн, така и офлајн;

ДА СЕ ВОЗДРЖАТ од несоодветна регулација во дигиталното медиумско опкружување кое не е во согласност со меѓународните стандарди кои се однесуваат на слободата на изразување;

Согласно наведеното, ги повикуваме интернет платформите:

ДА СОРАБОТУВААТ со организациите за саморегулација во медиумите и со граѓанските организации на локално ниво, за да ги заштитат и подобрат гаранциите за целосно спроведување на правото на информирање и слобода на говорот, како онлајн, така и офлајн;

ДА СОРАБОТУВААТ со советите за етика со цел воспоставување на дијалог и развој на соодветни дејствија за ублажување на штетните содржини онлајн, притоа давајќи приоритет на информациите од јавен интерес на интернет платформите;

ДА ОБЕЗБЕДАТ можности за членовите на советите за етика во однос на конкретни механизми за жалби и прашања кои се однесуваат на нивната новинарска содржина која се презема на платформите на социјалните медиуми;

ДА НАЗНАЧАТ посветени локални претставници кои ќе бидат на располагање за интеракција со советите за етика;

ДА СЕ УВЕРАТ дека локалниот контекст, особено оној којшто се однесува на политички аспекти и штетни содржини онлајн – ќе го земаат предвид при модерирање на содржините, како во однос на симнување, дерангирање и зголемување на видливоста во однос на новинарската содржина онлајн, а преку зголемување на нивото на модератори кои се соодветно обучени за чувствителни локално политички, културни, етнички и социо-економски аспекти.